

KUBINYI

Magyar Ókatolikus Misszió
2013

Kubinyi

© Dr. Nils Bertil Persson

© Dr. Sasvári László

© Dr. Miklós Péter

© Széles Tamás

Kiadja a Magyar Ókatolikus Misszió
Szerkesztő és felelős kiadó: Széles Tamás

Minden jog fenntartva, bármilyen másolás,
sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszer-
ben történő tárolás a szerzők előzetes írásbeli
engedélyéhez kötött.

© Magyar Ókatolikus Misszió, Budapest 2013

ISBN 978-963-08-6014-7

Tartalom

Előszó	7
Dr. Prof. Em. Nils Bertil Persson: Szemelvények Kubinyi Viktor püspök életrajzából	9
Dr. Sasvári László: Egy kereső ember arcélét vizsgálva	25
Dr. Miklós Péter: Kubinyi Viktor életrajzához	31
Széles Tamás: Kubinyi Viktor püspök teológiája	41

ELŐSZÓ

Kubinyi Viktor püspök a magyar és egyetemes vallástörténet egyik rejtélyes és különös személyisége volt. Püspök, író, festő, igazi reneszánsz ember, kinek életpályája és munkássága eddig feldolgozatlan maradt. Jelen tanulmánykötet megírására és megjelentetésére az adott okot, hogy 2013, a kiadás éve egyben Kubinyi püspök születésének 140., püspökké szentelésének és egyházalapításának 100. évfordulója.

A kiadványban helyet kapott egy életrajzi vázlat, egy esszé, a Kubinyi püspök római katolikus egyházmegyes éveiből fennmaradt dokumentumok történelmi vizsgálata és összefoglalása, valamint Kubinyi teológiai víziójának áttekintése. Az így kibontakozó összkép a legkevésbé sem idealizálja a püspök életét és személyét, csupán megpróbálja felvázolni a XX. század elején élt egyházi személyiség leginkább rekonstruálható alakját. A szerzők célja az volt, hogy az elérhető, bár hiányos dokumentumok, emlékek és beszámolók alapján minél hívebben igyekezzenek visszaadni a különös sorsú pap és művész gondolkodásmódját, emberi és egyházi világlátását.

A tanulmányok különbözőképpen látják Kubinyit, más a szaktörténész és más a Kubinyi felszentelési vonalát öröklő püspökök víziója, ami különösen érdekessé és árnyalttá teszi a jelen munkát.

Számos életrajzi kérdés továbbra is megválaszolatlan maradt. Nem tudjuk, Kubinyi pontosan melyik évben halt meg vagy, hogy 1910-ben már Amerikában tevékenykedett vagy még Budapesten ókatolikus munkát végzett. Előfordul, hogy egymásnak ellentmondó életrajzi adatokkal találkozunk. Ezeket a bizonytalanságokat csak további, nehézkes kutatásokkal lehetne tisztázni.

Ez a szerény terjedelmű munka így is hiánypótlónak tekinthető, mert az ókatolikus vallási mozgalom hazánkban szerényen, de 1870 óta többé-kevésbé folyamatosan jelen lévő, ám ennek ellenére alig ismert és kevésbé tanulmányozott múltjába, lelkiségébe, viszonyaiba, hitébe enged betekintést, láttatva a vallási irányzat meglepően fordultatos történetét.

Köszönetemet szeretném kifejezni a szerzőknek, akik önzetlen kutatással és munkával, szakmai tudásuk legjavát adva járultak hozzá a kiadvány megjelenéséhez, és a magyar ókatolicizmus mélyebb megismertetéséhez.

+Széles Tamás
püspök

Dr. Prof. Em. Bertil Persson

SZEMELVÉNYEK KUBINYI VIKTOR PÜSPÖK ÉLETRAJZÁBÓL

Fordította Bárány Károly és Széles Tamás

1873 július 6.

Születési hely: Eperjes [Prešov. Prjašev], Magyarország. Szülei: Kubinyi János és Földváry Matild.¹

1873 július 7.

Megkeresztelték.

Tanulmányok a Királyi Egyetemen, valamint a Pannonhalmi Bencés Gimnázium és Kollégiumban [Benedictine College], Budapest

1897 március 13.

Diakónussá szentelte Császka (Császtka) György [Georgius] (1826-1904) szepesi püspök², Esztergom püspöke 1891-1904 - Római Katolikus Egyház³.

1897 március 18.

Pappá szentelte Császka György püspök.⁴

1897-1900

Káplán, Karavukován [a mai] Szerbia területén

1900-1901

Vallástudományok professzora, Főiskola, Szabadka, Magyarország

1901-1905

Plébános, Csány, Magyarország

1904

Lovag, Jeruzsálemi Szent János Szuverén Rodoszi és Máltai Lovagrend

1 Dr. Michal Pavlo.

2 Szepesi püspök (1874-1892), kalocsai érsek (1892-1904) [A szerk.].

3 *Érseki Hivatal Levele*, Kollányi Ferenc, Esztergomi kanonokok 1000-1900, Esztergom 1900, 498-500.

4 *Érseki Hivatal Levele*.

1905

Az Amerikai Egyesült Államokba emigrál.

1906.12.05-1909

Plébános, Szent István Vértanú Templom [20 William Street, South River, New Jersey]. A templomot Kubinyi püspök az I. Ferenc József-től kapott pénzből építette. Ferenc József (1830-1916), Ausztria császára (1848-1916) és Magyarország királya (1867-1916).⁵ Kubinyi püspök innen indult misziós körútjaira a magyar emigránsok csoportjaihoz. A dokumentum szerint Kubinyi Viktor, mint apát létrehozott egy kicsiny közösségét a Szent László Katolikus Templomban [213 Somerset Street, New Brunswick, New Jersey].⁶

1907

New York-ban publikál: *Róma Királya. Egy életrajz* címmel.

1910

Plébános, Szent Nicholas Templom [125 East 2nd Street, New York City].⁷

1910-1911

Plébános, Szűz Mária Nagyboldogasszony (magyar) Templom [249 Belmont Avenue, Newark, New Jersey].⁸

1911

New York-ban könyvet ad ki: *I. Napoleon élete, története és jelleme dióhéj foglatban; egy életrajzi vázlat* címmel. South Bend-ben (Indiana) telep-szik le és a Szent István (magyar) templom plébánosa lesz [1102 W. Thomas Street, South Bend].⁹

1912

A Magyar Nemzeti Egyház Amerikában megalapítója (Hungarian National Church In America), South Bend.¹⁰

⁵ Kennedy, i. m. 1028.; *The Rosary magazine conducted by the Dominican Fathers*, Vol. 33, Somerset 1908, 462.

⁶ *Bicentennial Hungarian Heritage in New Jersey*, New Brunswick 1975.

⁷ Kennedy, i. m. 1028.

⁸ Kennedy, i. m. 1028.

⁹ Alerding, i. m.; Noll, i. m.; White, i. m.

¹⁰ Archives, University of Notre Dame 2/43 #1.

1912. május 4.

Hívei a Szent Szív Templom [Magyar Nemzeti Egyház] plébánosává választották South Bendben. Beiktatását Franciszek Hodur (1866-1953) végezte, aki 1907-1953 között az amerikai Lengyel Nemzeti Katolikus Egyház első püspöke volt.¹¹

1913. április 15.

Misszióját az Amerikai Katolikus Egyház alá rendeli.

1913. április 27.

Püspökké szentelik és megbízzák az Amerikai Katolikus Egyház, Magyar Egyházmegyéjének vezetésével. A szentelést Joseph René Vilatte (1854-1929) primás érsek végzi, Amerikai Katolikus Egyház.¹² Ezzel egyidőben Vilatte érsek beiktatja őt a Töviskorona Rendbe, mint Prelátust.¹³

South Bend-ben publikál: *Igaz Vallás; South bendi szónoklat, 1913 május 4-én vasárnap* címmel.

1913. június 15.

Püspökké szenteli Arnold Harris Mathew (1852-1919) primás érsek, Ókatolikus Egyház, Nagy-Britannia.¹⁴

1913. december

Lemond az Amerikai Katolikus Egyház püspöki szolgálatáról.

1913. december 7

A Szent Jakab Episzkopális Egyház, South Bend, átveszi a Katolikus Egyháztól (nincs újraszentelés) a Protestáns Episzkopális Egyházba, John Hazen White (1849-1925) püspök által, aki 1895-1925 között Észak-Indiana püspöke volt.¹⁵

11 *South Bend Tribune*, 1912. szeptember 9.

12 *Ancient Christian Fellowship Review, II-I*, Los Angeles 1949, 5.; *The Fort Wayne Weekly Sentinel*, 1913 április 13, április 29.

13 Vilatte érsek, I. Függelék.

14 *Internationale Kirchliche Zeitschrift*, No. 3, Bern 1915, 343. oldal; Wedgwood, i. m. Re Archbishop Mathew, ref. II. Függelék

15 Close, i. m. 141.; *Polish National Catholic Church Studies*, Scranton 1983, 110. ; *A History*. The Diocese of Western Michigan, Michigan 1948., 431. és 463.

1913. december 28.

Lelkipásztor, Szentháromság templom, Episzkopális Egyház [915 N. Olive Street, South Bend], Első Magyar Protestáns Episzkopális Egyház (központ).¹⁶

1913

Chicagóban kiadja [l'abbé de Lacroix álnéven]: *A Függyöny mögött* című könyvét.

South Bend-ben publikál *A Magyar Nemzeti Egyház Amerikában hitcikkelyei és szervezeti szabályzata* címmel.

1914

South Bend-ben megjelenik önéletrajzi írása: *A ködön keresztül – A Fénybe; egy önéletrajz* címmel.

1915. május 1.

John Hazen White püspök felhatalmazza, hogy lefordítsa *Az Amerikai Episzkopális Egyház Általános Imakönyvét* magyar nyelvre.

Clevelandben publikál *Az Amerikai Episzkopális Egyház Magyar Szertartási Könyve* címmel. [*Hungarian Service book authorized by the Diocese of Michigan City of the American Episcopal Church*] (Tartalmazza: a szent misét, a létániát, a vecsernyét [esti szertartás], a keresztelési, esketési, avatási és temetési szertartásokat)

1916. április 25.

New York City-ben feleségül veszi Florence Marie Telmany-t (született: New York-ban, 1895. december 20-án; írói álneve: F. M. Gloria)

1917

South Bend-ben publikál: *I. Ferenc József, császár és király; egy jellemrajz* címmel.

1918

Megszületik fia, Victor G. de Kubinyi.

1918. szeptember 23.

Bejelenti a papi szolgálatból való visszavonulását.¹⁷

1918. november 15.

John Hazen White püspök megfosztja a Szent Jakab Episzkopális Egyházban (South Bend) viselt jogaitól.¹⁸ Ugyanazon a napon New York-ban visszaveszi püspöki jogkörét az Amerikai Katolikus Egyházban.

1920

New York-ban megjelenik a *Mr Man* című regénye. [New York-i lakcíme: 35 West 71 Street.]

1924. október 16.

A Szent Illuminator Örmény Apostoli Katedrálisban [221 East 27th Street, New York] beiktatják az Amerikai Katolikus Egyház kelet-atlanti államok régiójának előljárói hivatalába.

1924. november

George Alexander McGuire (1866-1934) prímás érsek, az Afrikai Ortodox Egyház hivatalának képviselőjében, egyházi taggá avatja.

1925

Lemond az Amerikai Katolikus Egyház püspöki szolgálatáról és Washingtonban telepszik le.¹⁹

1925. május 13.

Carmel Henry Carfora (1878-1958) prímás érsek, az Észak-Amerikai Római Ókatolikus Egyház püspökévé szenteli.²⁰

1929New York-ban publikál *Akik vagyunk* címmel.

17 *Archives*, University of Notre Dame 2/43 #2; Forth. *The Spirit of Missions*, Vol. 106, 1941, 31.

18 *Archives*, University of Notre Dame 2/43 #2; *Journal of a convention of the Protestant Episcopal Church in the State [or Diocese] of Maryland*, Baltimore 1920, 49.

19 *The American Catholic*

20 Platzenski, i. m.; *Quatannens Letter* 1987-03-19. Re Archbishop Carfora, ref. II. Függetlenség

1932. november 27.

Mar Antoïne Lefebüre [Leberne, Lefberne] a Káld Katolikus Egyház képviselőjében, Mar Paul néven felszenteli.²¹ Ebben az időben belép az Apostoli Episzkopális Egyházba és egészen 1935-ig annak zsinatához tartozik.²² Brooks érsek gyakran úgy mutatja be őt, mint “Jeruzsálem pátriárkájához tartozó Orthodox püspököt”.²³

1934. november 16.

Arthur W. Brooks prímás érsek mellett, az Apostoli Episzkopális Egyház képviselőjében, társ-szentelőként részt vesz Rev. Charles W. Keller és Rev. Harold F. A. Jarvis püspökké szentelésén.²⁴

1934

Püspökké szenteli Dr. Má dai Bélát (1874-1956).²⁵

A második világháborút megelőzően

Magyarországra költözik.²⁶ Felesége és fia legalább 1940-ig Wayne, MI államban élnek [71 Glendale Ave.].

1966. szeptember 17.

Egy felszentelést megelőzően, egy barátját látogatja meg az Egyesült Államokban, amikor meghal.²⁷

21 *Quatannens Letter* 1987. február 23.

22 Brooks, Arthur W., *Source...* Chart 1; Persson, i. m. 1992.

23 Mar Antoine Lefebüre, ref. III. Függelék

24 Brooks, Arthur W., *The Messenger*: 1934

25 Archives of Archbishop Herman Ph. Abbinga; de Csernohorszky-Fehérváry; Sasvári, i. m.; Thomann Letter

26 *Quatannens Letter* 1993-10-26.

27 *Quatannens Letter* 1993.10.26.

KIEGÉSZÍTÉSEK

Kubinyi püspök nemesi származású volt és szoros kapcsolatban állt I.Ferenc József császárral, aki ennek következtében keresztfiává fogadta. Ez a Császárhoz fűződő közeli kapcsolata segítette a lovagi címéhez. Úgy tűnik nagyon büszke volt lovagrendi tagságára és Vilatte érsek általi felszentelésére. Ez a tény áll annak háttérében, hogy Brooks érsek helytelenül, mint “Jeruzsálem pátriárkájához tartozó Orthodox püspököt” emlegette. Egy 1981. február 5-én kelt levélben, amit a Glastonbury Érsekségtől kaptam, Brooks püspököt idézik: “Kubinyi Viktor püspök, nyugalmazott szíriai Jakobita püspök volt, ... aki 1930-ban úgy írta alá nevét, mint +Alexander, Damascus és... 1932-ben latin és szír szentelési vonalakban részesült”. Egy hasonló kijelentés olvasható *Az Amerikai Pap* című kiadványban, ami *az Amerikai Katolikus Egyház hivatalos kiadványa*, Vol. I, Chicago 1928.

Vilatte érsek révén a Töviskorona Rend Prelátusi rangját is birtokolta és megkapta a Doctor Christianissimus megkülönböztető címet. Hivatkozás: the Order, ref. Persson, *i. m.* 2000, 93-94 oldal.

Szorgalmas és világhírű művész is volt, aki festményeiről vált híressé, melyek “pszichográfok” néven ismertek.

Állítólag ő szentelte fel Nicholas A. Smit-et (“New Jerseyből”), 1930-1935/1936 püspökké, az Apostoli Episzkopális Egyház képviselőjében.

Közeli barátságban állt George Winslow Plummer-rel (1876-1944), az Anglikán Univerzalista Egyház primás érsekével aki maga is szorgalmas művész volt.

Miért szentelték másodsorra is püspökké Kubinyit a Olasz Katolikus Egyház apostoli szentelési vonalán? A kérdés jogos. Carfora érsek szeretett volna tagokat toborozni a Corporate Reunion Rend számára. A körülményekről lásd a következő hivatkozást: Lang, Derek; Persson, Bertil, *The Order of Corporate Reunion*, Solna & New York 2000 26-27 oldal.

FORRÁSOK

IRODALOM

Alderding, H. J.: *The Diocese of Fort Wayne*, 1857-September 22-1907; *A Book of Historical Reference*, 1669-1907, Fort Wayne 1907., 396-397. [Herman Joseph Aldering (1845-1924), 1900-1924 Bishop of Fort Wayne, IN]

The Messenger of Christ's Church By-the-Sea. Szerk. Brooks, Arthur W., Hollis 1927-1935

Center, Robert J.: *Our Heritage. A History of The First Seventy-Five Years of The Diocese of Northern Indiana*. South Bend, 1973.

Close, Albert: *662 Priests leave the Church of Rome*. London, 1935.

Csernohorszky Gyula Ottó: *A Máriavita Ó-katolikus Egyház, vagy a római Szentszéktől elszakadt Máriavita Rend rövid története és alaptörvényei*. Budapest, 1939.

Harsányi, László: Ó-katolikusok Magyarországon. *Világosság*. 1989/1., 74-78.

Kennedy, P. J.: *The Official Catholic Directory*. New York, 1912.

Knutson, Gene: *The Holy Trinity Episcopal Church*. [Document based on 1916 Kalendar] South Bend, 1990.

Kulczkowski, Czeslaw – Father Franciszek Hodur: *The Bishop Hodur History and Archives Commission*. Scranton, 2002.

Noll, John F.: *The Diocese of Fort Wayne. Fragments of History*. Fort Wayne, 1941.

Persson, Bertil: *An Apostolic Episcopal Ministry. Archbishop Arthur W Brooks and Christ's Church By-The-Sea In Memory and Inspiration*. Phoenix, 1992.

Persson, Bertil: *A Biographical Sketch on Joseph René Vilatte*. Solna, 2000.

Platzinski, Edmund: *Mit Krummstab und Mitra. St. Augustin-Buisdorf*, 1970.

Sasvári, László: Ókatolikus Mozgalmak Magyarországon. *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*. 1994/1-2., 81-125.

The American Catholic. Vol. I, No. 1, September, Chicago, 1925.

van Krücken, Oskar: *Das Geistige Ungarn. Biographisches Lexikon*, Szerk. Parlagi Imre, II. Wien & Leipzig, 1918.

Wedgwood, James I: *The Lambeth Conference and the Validity of Archbishop Mathew's Orders*. [Nyomtatvány. Kézirat gyanánt.] Sydney, 1920.

White, Joseph M.: *Worthy of the Gospel of Christ. A History of the Catholic Diocese of Fort Wayne-South Bend. Commemorating the 150th Anniversary of the Diocese and Catholic Life in North Indiana*. Fort Wayne. 2007., 210 ; 206-211.

LEVELEK ÉS KIADATLAN ANYAGOK

Herman Ph. Abbinga, érsek archívuma, Amersfoort, Hollandia, *Dokumentumok*.

A Notre Dame Egyetem Archívuma, Indiana, *Files 2/43 #1, 2/43 #2*

Brooks, Arthur W., *Source of Orders of the American, Orthodox, Anglican-Eastern, Catholic, Apostolic Episcopal Church, Chart 1-2*, Hollis 1938

Dr Michal Pavlo, Štátny Oblastný Archívo v Prešove, Prešov, Szlovénia, *Letter 1992-07-24 incl. Photocopy of Matricula: Nativitatis et collati S. Baptismi*

Érseki Hivatal, Kalocsa, Hungary, *Levél, 1992. július 27.*

National Anthropological Archives, Smithsonian Institution, Washington D. C., *Letter 2000. április 25.*

Quatannens, Diederik D. J., Antwerp, Belgium, *Levél, 1987. február 23.; Levél, 1987. március 19.; Levél 1993. október 26.*

Thomann, Günther, Nürnberg, Németország, *Levél, 1995. május 12.*

Victor de Kubinyi iratai, 1925-1927 (éltrajzi információk, fényképek, jegyzetfüzet és nyomtatott anyagok), Smithsonian Archives of American Art

SZÓBELI INFORMÁCIÓK

Cedarholm, Perry N., az Apostoli Episzkopális Egyház érseke, Ängelholm, Svédország

de Csernohorszky-Fehérváry, Thomas [Tamás] Julius [Gyula] Ottó, az Église Chrétienne Catholique Traditionnelle primás érseke, Montréal, Canada *)

DeWitow, Serena anya, az Amerikai Rózsakeresztes Társaság kormányzója, New York, George Winslow Plummer érsek korábbi titkára

Lang, Derek, a Római Ókatolikus Egyház érseke, Los Angeles, aki elődje, Richard A. Marchenna (1902-1982) érsek archívumát kezeli.

Lotz Antal professzor, Szeged, Magyarország

*) a szerzőnek ezeket az információkat személyesen Csernohorszky-Fehérváry (1917-1984) érsek adta. 1945-ben egyházmegyét alapított a Máriavita Ókatolikus Egyház számára [Staro-Katolickiego Koscióla Mariawitów] (hqts in Płock, Poland) Magyar Nemzeti Máriavita Ókatolikus Egyház béven. 1948-ban politikai okok miatt lemondott, őt Mádai püspök követte, aki Herman Ph. Abbinga (1894-1968) érsekkel állt kapcsolatban, aki 1952-1968 között Oosters Apostolisch Episcopale Kerk primás érseke volt, Amersfoortban, Hollandiában. Mádai püspök Magyar Ókatolikus Egyházra változtatta a nevet. Halála után, 1956-ban Csernohorszky-Fehérváry püspök követte őt, majd 1964. május 2-án Kanadába emigrált, ahová 1965. július 27-én érkezett meg. Kubinyi utódjának tekintette magát, annak 1966-os haláláig. Esztergomi érsekként [Budapest] és a Magyar Katolikus Egyház szege-di érsekeként működött, a Római Katolikus Egyházból kivált közösségben, közel 5000 taggal. Híveivel együtt később a Római Katolikus Egyházba tért vissza.

I. FÜGGELÉK
APOSTOLI JOGFOLYTONOSSÁG
ANTIÓCHIA ÉS AZ EGÉSZ KELET SZÍR PATRIARCHÁTUSÁTÓL

Boutros ibn Salmo Mesko (Mar Julius/Moran Mor Ignatius XXXIV Peter [Boutros] III/IV, 1799-1894)

Püspökké szenteltetett 1846-ban, Mar Julius Moran Mor Ignatius XXXII Elias II, 1838-1847, Antióchia és az Egész Kelet Szír Patriarchátusának Pátriárkája.

Antióchia és az Egész Kelet Szír Patriarchátusának Pátriárkája (1872)

Segéd-felszentelő: Mar Gregorios Abd Allah Antióchia és az Egész Kelet Szír Patriarchátusának Pátriárkája és Joseph Mar Dionysios V (Joseph Pulikottil) Malankara Szír Ortodox Egyház. Moran Mor Ignatius XXXIV Peter IV felszentelte 1876. december 4-én:

Paulose Kadavil Kooran (Paulose Mar Athanasius, 1833-1907)

Kottayam Metropolitája, Malankara Szír Egyház (1876)

Segéd-felszentelők: Paulose Mar Ivanios (Paulose Murimattom) és Geevarghese Mar Gregorios (Geevarghese Chathurutil), a Malankara Szír Egyház Metropolitái. Paulose Mar Athanasius felszentelte 1889. július 29-én:

Antonio Francisco Xavier Alvarez (Mar Julius I, 1837-1923)

Pappá szentelték az Indiai Katolikus Egyházban (1864)

Cejlon, Goa és India Metropolitája, Malankara Szír Ortodox Egyház (1889)

Segéd-felszentelők: Paulose Mar Athanasius és Geevarghese Mar Gregorios, mindketten a Malankara Szír Ortodox Egyház püspökei. Mar Julius I felszentelte 1892. május 29-én:

Joseph René Vilatte (Mar Timotheus I, 1854-1929)

Pappá szenteltetett a Keresztény-Katolikus Egyházban, Svájcban, (L'Église catholique-chrétienne de la Suisse) (1885)

Érsek Metropolita, Amerikai Ókatolikus Egyház (1892)

II FÜGGELÉK
APOSTOLI JOGFOLYTONOSSÁG
AZ UTRECHTI ÓKATOLIKUS EGYHÁZTÓL
ÉS AZ OLASZ KATOLIKUS EGYHÁZTÓL

Scipio Rebiba (1504-1577)

Segéd-felszentelők: Annibale Caracciolo és Giacomo de'Giacomelli püspökök. Rebiba bíboros felszentelte 1566. március 12-én:

Giulio Antonio Santorio (1532-1602)

Segéd-felszentelők: Giulio Masetti és Ottaviano Paravicini püspökök. Santorio bíboros felszentelte 1586. szeptember 7-én:

Girolamo Bernerio (1540-1611)

Segéd-felszentelők: Claudio Rangoni és Giovanni Ambrogio Caccia püspökök, Bernerio bíboros felszentelte 1604. április 4-én:

Galeazzo Sanvitale (1566-1622)

Segéd-felszentelők: Cosmo de Torres és Ottavio Ridolfi püspökök. Sanvitale emeritus érsek felszentelte 1621. május 2-án:

Ludovico Ludovisi (1575-1632)

Segéd-felszentelők: Emeriti Galeazzo Sanvitale és Vulpiano Volpi érsek. Ludovisi bíboros felszentelte 1622. június 12-én:

Luigi Caetani (1595-1642)

Segéd-felszentelők: Antonio Ricciulli és Benedetto Landi püspökök. Caetani bíboros felszentelte 1630. október 7-én:

Giovanni Battista Scannarolo (1579-1665)

Segéd-felszentelők: Marco Antonio Bottoni és Bishop Emeritus Laurenzio Gavotti püspökök. Scannarolo püspök felszentelte 1655. október 24-én:

Antoine Barberini (1607-1671)

Segéd-felszentelők: Pierre de Cambout de Coislin és Michel Colbert de Saint-Pouange püspökök. Barberini bíboros felszentelte 1668. november 12-én:

Charles-Maurice Le Tellier (1642-1710)

Segéd-felszentelők Armand de Monchy és Gabriel de Roquette püspökök. Le Tellier érsek felszentelte: 1670. szeptember 21-én:

Jacques-Bénigne Bossuet (1627-1704)

Segéd-felszentelők: Gui de Sève de Rochechouart és Louis Marie Armand de Simiane de Gorde püspökök. Bossuet emeritus püspök felszentelte 1673. április 16-án:

Jacques Goyon de Matignon (1643-1727)

Segéd-felszentelő: Louis-François Duplessis de Mornay és Jean-Baptiste Massillon püspökök. De Matignon emeritus püspök mint Aszkalon püspöke, *in partibus infidelium* felszentelte 1719. február 10-én:

Dominique Marie Varlet (1678-1742)

Varlet püspök Utrecht érsekeként felszentelte 1739. október 17-én:

Petrus Johannes Meindaerts (1678-1767)

Meindaerts érsek Haarlem püspökeként felszentelte 1745. július 11-én:

Johannes van Stiphout (1708-1777)

Segéd-felszentelő: Johannes Byeveld püspök. Van Stiphout püspök as Utrecht érsekeként felszentelte 1768. február 7-én:

Gualtherus Michael van Nieuwenhuyzen (1722-1797)

Van Nieuwenhuisen érsek Haarlem püspökeként felszentelte 1778. június 21-én:

Adrian Johannes Broekman (1724-1800)

Segéd-felszentelő: Nicolas Nellemans püspök. Broekman Utrecht érsekeként felszentelte 1797. július 5-én:

Johannes Jacobus van Rhijn (1724-1810)

Van Rhijn Deventer püspökeként felszentelte 1805. november 7-én:

Gijsbertus Cornelis de Jong (1764-1824)

De Jong Utrecht érsekeként felszentelte 1814. április 24-én:

Willibrod van Os (1744-1825)

Van Os érsek Haarlem püspökeként felszentelte 1819. április 25-én:

Johannes Bon (1774-1841)

Bon püspök Utrecht érsekeként felszentelte 1825. november 13-án:

Johannes van Santen (-1858)

Van Santen érsek Deventer püspökeként felszentelte 1853. július 17-én:

Hermann Heijkamp (1804-1892)

Heijkamp püspök Haarlem püspökeként felszentelte 1873. augusztus 11-én:

Casparus Johannes Rinkel (1826-1906)

Segéd-felszentelő: Cornelius Diependaal , Josef Hubert Reinkens és Eduard Herzog püspökök. Rinkel püspök Utrecht érsekeként felszentelte 1892. május 11-én:

Gul, Gerard (1847-1920)

Érsek, Ókatolikus Egyházak Utrechti Uniója (1892)

Segéd-felszentelő: Johannes Jacobus van Thiel és Nicholas Bartholomaeus Petrus Spit püspökök, Oud-Katholieke Kerk van Nederland, és Bishop Josef Demmel, Alt-Katholische Kirche in Deutschland. Gul érsek felszentelte 1908. április 28-án:

Mathew, Arnold Harris (1852-1919)

Pappá szentelték a Skót Katolikus Egyházban (1877. június 24.)

Prímás érsek, Ókatolikus Egyház Nagy-Britannia (1911)

Prímás érsek, Uniate Nyugati Katolikus Egyház (1916)

Mathew érsek Skócia püspökeként felszentelte 1913. június 29-én:

Rudolf Franziskus Eduard de Landas Berghes et de Rache (1873-1920)

Pappá szentelték az Ókatolikus Egyház Nagy-Britanniában (1912. november 21-én)

Prímás érsek, Észak-Amerikai Nemzeti Katolikus Egyház (1914)

Segéd-felszentelő: William Henry Francis Brothers püspök, Nemzeti Katolikus Egyház Észak-Amerikában. De Landas Berghes et de Rache érdek felszentelte 1916. október 4-én:

Carmel [Carmelo] Henry Carfora (1878-1958)

pappá szentelték az Olasz Katolikus Egyházban (1901. augusztus 15.)

Prímás Érsek, Észak–Amerikai Római Ókatolikus Egyház (1919)

III. FÜGGELÉK

APOSTOLI JOGFOLYTONOSSÁG A KÁLD KATOLIKUS EGYHÁZTÓL

Yosif Khayatt (Maran Mar Yosif Emmanuel II Thoma, 1852-1947)

Pátriárka, Káld Katolikus Egyház (1900)

Salmas püspökének és Pierre Aziz Ho patriarkális vikárius segédletével,
Maran Mar Yosif Emmanuel II Thoma felszentelte, 1917. május 27-én:

Antoine Lefebüre [Leberne, Lefberne] (Mar Antoine, 1862-1953)

az Ordo Antonianus S. Hormisdae Chaldaeorum tagját,

pappá szentelték a Káld Katolikus Egyházban (1893. Január 6.)

Nyugat-Európa Patriarchális Exarchája (1917)

Az Amerikai Egyesült Államok Delegátusa és különleges Biztosa (1917)

Dr. Sasvári László

EGY KERESŐ EMBER ARCÉLÉT VIZSGÁLVA

Ezt az írást nem tudományos értekezésnek szántam, hanem esszé-szerű eszme-futtatásnak, mely ugyan tartalmaz érdekes-elgondolkodtató adalékokat, de a tudományos hivatkozásokat mellőzöm, mert megemlékezésről van szó! Messzebről kezdem, két evangéliumi esemény felidézésével.

Az egyik: az apostolok beszámolnak Krisztusnak, hogy egy ember az ő nevében üzött ördögöt, de ők megtiltották neki, mert nem tartozott közösségükhöz. Jézus válasza: *ne tiltsátok meg neki, mert aki az én nevemben cselekszik, nem fordul egyhamar ellenem*. Ez egy emberről szól, de egy másik jézusi kijelentés már közösségre vonatkozik: *más juhaim is vannak nem ebből az akolból valók*. Az akol szimbolikája: egyház; a más akol: a különálló testvérek. (Írhatnék elszakadt vagy különvált testvérekről is, de ebben lehet valami lenéző, sértő!)

Ma már a római katolikus egyházon belül is elismerik, hogy a *Szentlélek tud működni a különálló testvérek között*. (Vajon a hivatkozott evangéliumi események szolgálhatnának teológiai alapul az ökumenének?)

Nem árt talán néhány más példát is felidézniünk: történetek csodák különálló egyházak esetében is. A XVII. században a szentéletűnek ismert *Párizsi Ferenc (Francois de Paris)* janzenista diakónus párizsi sírjánál gyógyulások mentek végbe, de ugyanígy – hallomásunk szerint – *Tóth Elek (Alex Tóth)* amerikai sírjánál. Ő eredetileg Magyarországon volt görög katolikus lelkész, majd Amerikába ment, munkálkodása nyomán jött létre a kivándorolt ruszinok körében az ortodox egyház, melyben szentté avatták! Vagy, Miskolcon született macedorómán (görög) kereskedőcsaládból *Saguna András*, akit a közelmúltban a Román Ortodox Egyház szentté avatott: függetlenítette az erdélyi román ortodoxokat a szerb fenntartóságtól – ugyan 1848-ban Habsburg-párti volt – 2 gimnáziumot és 800 elemi iskolát alapított. (Milyen csodaszámba menőnek tetsző, óriási mű volt ez a XIX. században!) Az 1968 márciusában-áprilisában Kairó egyik, Zeitun nevű városrészében levő kopt (ortodox) templom kupolája felett megjelent Szűz Mária, mindenki láthatta, fényképezni is lehetett.

Így jutunk el *Kubinyi Viktor* személyéhez, aki mint ókatolikus püspök jelentős hagyatékot hagyott hátra. (A hagyaték itt spirituálisan érten-dő!) 1873-ban született, római katolikus lelkész lett, 1905-ben kivándorolt Amerikába. 1913-ban megalapítja az ókatolikus jellegű *Magyar Nemzeti*

Egyház Amerikában elnevezésű közösséget. Örökös kereső, s emiatt nyugtalan élete volt. Vannak életében homályos részek, jóformán csak adalékokkal rendelkezünk (köztük ellentmondóakkal is). 1932-ben *a szír-káld egyház révén nyert püspökszentelést*. Sokáig úgy tudtuk, hogy 1919-ben elhunyt. Kubinyi püspök életrajzi adatait tanulmányozva látjuk, hogy többször részesült felszentelésben, így 1913-ban is. Bár ezt teljes mértékben Hodur püspök, az amerikai lengyelkatolikus egyház részéről nem tudta elfogadni! A többi szenteléssel itt nem kívánunk foglalkozni, csak az 1932-ben történnel. De ehhez némi kitérőt kell tennünk!

Az elmúlt századok folyamán többször előfordult, hogy keleti keresztény egyházak püspökei protestáns egyházak lelkészeit (pl. anglikánokat) szentelték püspökké. Eme keleti egyházak közé tartozik *a szír-káld egyház is*.¹ Teológiája eredetileg a nesztorianizmus, mely elismeri ugyan Krisztus istenségét, de különválasztja emberségétől. Az ember személyisége is így jobban előtérbe kerül. Tán ezzel magyarázható, hogy a nesztorianusok között számos neves orvos volt. A nesztorianizmus (Nesztóriosz pátriárka nevéből) valószínűleg közvetítő akart lenni a IV-V. század különféle teológiai irányzatai között (arianizmus = Krisztusnak csak emberségét tanította, teremtménynek könyvelte el; monofizitizmus = mely Krisztusnak csak az isteni természetét fogadta el stb.). A nesztorianus egyházhoz a VII. századtól a XIV. századig óriási *téritő munka* kapcsolódik. Egész Kínáig eljutottak. (Mint érdekesség: a tibeti buddhizmusban a harang és a tömjén használata – állítólagosan – nesztorianus hatás!) Több évszázad során Mezopotámiától Kínáig s lefele Indiáig ez az egyház képviselte a kereszténységet, s mondhatni *vezetett százezreket Krisztushoz!*

Eme egyháznak számtalan más elnevezése is van. Mezopotámiában és Perzsiában *asszír egyház*, Indiában *malabár egyház*. A szír-káld egyházban kell keresni – a Hollandiában és Indonéziában is működő – *Keleti Apostoli Püspöki Egyháznak* is a gyökereit.

Miért is soroltam mindezt el? Mert amikor Fehérváry Tamás mariavita-ókatolikus püspök visszavonult, újabb ókatolikus egyház megszervezésére került sor: Keresztény Ókatolikus Egyház néven. (A név azután többször változott!) Vezetője dr. Máday Béla óbudai ügyvéd volt, (akit így is emlegettek a „szegények ügyvédje”). Mikor az 1980-as években kuttattam – néhai Harsányi László történész-közgazdásszal – a magyarországi ókatolikusok történetét, akkor átvizsgáltam az 1956-ban elhunyt Máday

1 A szír-káld egyház jelen volt s van az USA-ban is. Az életrajzi vázlatban Káld Katolikus Egyház szerepel. Sok esetben a független keleti egyházak is használják a katolikus jelzót!

Béla irathagyatékát. Ott találtam egy 1934-ből származó püspökszentelési táblázatot, melyben a Kubinyi név is szerepelt. Ugyancsak találtam francia nyelvű ismertetést a Keleti Apostoli Püspöki Egyházzal s arra vonatkozó iratokokat is, hogy Máday az általa vezetett ókatolikus egyházat az előbb említett egyháznak, a hollandiai Dorn városában levő püspökét kívánta főhatóságául megnyerni.

Az internetről ismertté vált egy angol nyelvű Kubinyi-életrajz (*Nils Bertil Persson* érsek összeállítása), melyből kitűnt, hogy 1933-ban ő szentelte Máday Bélát ókatolikus lelkésszé. Ebből a Kubinyi-életrajzból kitűnik az is, hogy számos keresztény egyházzal tartott kapcsolatot, köztük az Örmény Apostoli Egyházzal is, 1924-ben. Sőt, olyan adatot is kapunk, hogy a II. világháború előtt Magyarországra költözött. S ezután már több életrajzi adat nincs, de több adat is van halála idejére, a legvalószínűbbnek 1966 szeptemberére tűnik. Az USA-ban hunyt el.

Mi az, amit Kubinyi püspök szellemi hagyatékából magunkévá tehetünk? Mindenek előtt az *ökumenikus lelkület*, amit életrajzának azon adatai bizonyítanak, melyek utalnak más egyházakkal való kapcsolataira. Ökumenizmusa sajátos, mondhatnánk egyház- és felekezeti felettliség jellemzi.

A másik, hogy *vállalta az Amerikába kivándorolt magyarok lelki gondozását*. Tudjuk, hogy kivándorlónk sok téren, így egyházi vonalon is igen magukra hagyatottak voltak. Nem csatlakozott azonban az ókatolikus Utrechti Unióhoz. Az amerikai ókatolikus gyülekezetek elsősorban lengyel jellegűek voltak. Keletkezésük oka, hogy Chicago-ban az ottani egyházi vezetés akadályozta a lengyel római katolikus egyházközségek autonómiáját, ezért azok az Utrechti Unióhoz fordultak. Kubinyi Viktor pedig valószínűleg meg akarta őrizni a lengyelkatolikusoktól való függetlenségét is. (Az említett lengyel ókatolikus közösségek tagjai a lengyelkatolikus = „polskokatolik” megnevezést használják!) Már utaltunk Hodur lengyelkatolikus püspökre!

A harmadik, amit a Kubinyi-féle szellemi örökségből figyelembe kell vennünk: igyekezett gyülekezete számára *istentiszteleti rendet kialakítani* (1915). Összeállított misekönyvet s más szertartási könyveket. Az általa készített ókatolikus miseösszeállításban azonban nem szerepelnek az utolsó vacsora szavai (az ún. szereztetési igék). Vajon miért van ez így? Feltételezésünk szerint valószínűleg szír-káld hagyomány alapján.

Az ő liturgiájukban, melyet Addai és Mar-liturgia² néven ismernek, az említett szavak nem szerepelnek, de a pap imájában kifejezi azt a szándékot, hogy eucharisztikus áldozatot szándékoznak bemutatni. Tán ama evangéliumi igékre gondoltak, hogy elégségesek Jézus szavaira gondolni: *ahol ketten-hárman összejönnek az Én nevemben, közöttük leszek.* (S miért nem szerepelnek a szereztetési igék János evangéliumában?) Mindenesetre olvastuk egy fiatal bencés tollából nemrég megjelent tanulmányban, hogy II. János Pál pápa a szír-káld liturgiát is érvényes eucharisztikus áldozatnak fogadta el.

Milyen hát a leírtak értékelése? Azzal kívánom zárni, hogy *Istené az ítélet, Ő tudja és látja jószándékainkat!* S Kubinyi püspök benső világát! Hadd idézzem az említett életrajz – helyesebben életrajzi vázlat – bevezetőjében olvashatókat: *„gyakran egyoldalú ismereteink vannak, melyek elrejtik az igazi emberségét” annak, akiről meg akarunk emlékezni.*

² Így is használják: Taddeus és Mar. Az Addai nevet Tádé (Taddeus) apostol nevére viszik vissza. A Mar nevet az apostol egyik tanítványára. Ám a szír egyházakban a Mar előnevet minden püspök viseli. (Kubinyi = Mar Paulus: Pál.) Feltételezésem szerint a “Mar” szó jelentése: főpap – Úr. Így lehetne mondani: Taddeus és az Úr liturgiája. (Így jelenthetné Krisztus személyét is!)

Dr. Miklós Péter KUBINYI VIKTOR ÉLETRAJZÁHOZ

Kubinyi Viktor püspök fontos és érdekes alakja a magyar ókatolikus mozgalmak történetének. Az ókatolicizmus magyar vonatkozásairól Harsányi László és Sasvári László alapvető kutatásaiból tudhatunk meg legtöbbet.¹ Újabban Széles Tamás², valamint jelen sorok írója publikált tanulmányt a témakörben.³ A magyarországi ókatolikus források módszeres gyűjtését pedig Csima Ferenc, a Vallástudományi Szemle című folyóirat egyik szerkesztője végzi.⁴

Írásom nem adja – s a rendelkezésekre álló források csekély mennyisége és egyenetlensége miatt nem is adhatja – Kubinyi Viktor biográfiáját. Inkább életrajzának egy-egy mozzanatát igyekszem rekonstruálni az általam újabban fölkerült dokumentumok és sajtóanyagok alapján. (A Kubinyi-portré teljesebb és áttekintő megismeréséhez pedig ajánlom Bertil Persson jelen kötetben közölt munkáját.)

Tanulmányomhoz a budapesti Országos Széchényi Könyvtár kéziratárában és a Kalocsai Főegyházmegyei Levéltárban őrzött iratok mellett a szegedi Somogyi Károly Könyvtárban (azon belül is az amerikai magyar kulturális életre vonatkozó, páratlan értékű Vasváry-gyűjteményben) található Egyesült Államokbeli magyar hírlapkiadvány-kollekció egyes darabjait is fölhasználtam.⁵

Kubinyi Viktor 1894 szeptembere és 1897 között a kalocsai érsekség kispapja és a kalocsai szeminárium növendéke volt. Mint a kalocsai érseki levéltár irataiból kiderül, az 1894/95. tanév első félévében a pasztorális teológia tantárgyból közepes, kánonjogból jó, katekézisből pedig kiváló minőségű tanuló volt. [Kézirat. Egyetemi szakdolgozat.] Budapest, 1988. (Kubinyi Viktorról: 18–20.); Sasvári László: Ókatolikus mozgalmak Magyarországon. *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*, 1994. 1–2. sz. 81–125. 2 Széles Tamás: Ókatolikus ébredés. *Theológiai Szemle*, 2012. 1. sz. 51–55.

3 Miklós Péter: Máriaivita ókatolikus püspöki pasztorlevél 1945-ből. *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*, 2010. 1–2. sz. 159–168.; Miklós Péter: A máriavita ókatolikus mozgalom magyarországi történetéhez. In: *Vallás, közösség, identitás*. Szerk. Povedák Kinga közreműködésével Barna Gábor. Szeged, 2012. 247–254.

4 <http://www.vallastudomany.net/projektek/> (Az utolsó letöltés időpontja: 2013. június 12.)

5 Még egy ilyen kis terjedelmű tanulmány elkészültéhez is jelentős szakmai segítség szükségeltetett. A kalocsai érseki levéltárban őrzött iratok fölkerülésében Lakatos Andor levéltárvezető úrra számíthattam, míg a szegedi Somogyi-könyvtár Vasváry-gyűjteményében Kórácz Mária kalauzolt. Támogató segítségüket ezúton is köszönöm!

sítést kapott.⁶ Ugyanennek a tanévnek a második szemeszterében pasztorális teológiából közepes, kánonjogból és a katekizmus tanulmányozásából pedig kiváló osztályzatot szerzett.⁷ Az 1895/96-os év első felében dogmatikai tanulmányait közepes, morálteológiai stúdiumait jó eredménnyel zárta.⁸ Ezzel szemben a második félévben erkölcszociológiából közepes kapott, a dogmatikát pedig nem tudta teljesíteni: elégtelenre vizsgázott belőle.⁹ A kalocsai szemináriumban a horvát nyelvet tanulta (a kalocsai érsekség területén ugyanis nagyszámú nemzetiségi – horvát, illetve bunyevác, valamint német – anyanyelvű hívő élt).

„Kubinyi Győző III. éves hittanhallgató” 1895. június 1-jén kelt levelében azzal a kéréssel fordult Császka György (1826–1904) kalocsai érsekhez, hogy „idült fülbajomnak egy specialista fülorvos által való állandó gyógykezelése céljából” nyolcvan forintnyi kegydíjat adományozzon. A papnövendék Kubinyi kérelmét – a később (1906-tól haláláig) szatmári püspökként tevékenykedő – Boromisza Tibor (1840–1928) kanonokon, a szeminárium rektorán keresztül jutatta el a főpásztorhoz, aki másnap kelt válaszlevelében elutasította a kérést arra hivatkozva, hogy a főegyházmegye elaggott és munkaképtelen papjainak kegydíja viszi el az ilyen célra fordítandó alapok nagy részét.¹⁰ Egyben utasította a rektort, hogy a betegeskedő kispapokat – Kubinyi mellett Eördögh Elemért, Pablovics Rudolfot és Deutsch Antalt – a következő tanév kezdetén orvosilag alaposan vizsgálják ki, s állapítsák meg, fizikailag alkalmasak-e a papi szolgálatra.¹¹

1895 szeptemberében Szabó Ferenc, a kalocsai nagyszeminárium orvosa, valamint Hümpfner József kórházi orvos – mint a kisszeminárium orvosa – a következőket írta a kalocsai érseknek Kubinyi egészségi állapotáról.

6 Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár. Érseki Hivatal iratai. Egyházkormányzati iratok. I. 1. a. (a továbbiakban: KFL I. 1. a.) Nagyszeminárium. Információ a növendékekről. 136. ND 725/1895.

7 KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Információ a növendékekről. 136. ND 2676/1895.

8 KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Információ a növendékekről. 136. ND 711/1896.

9 KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Információ a növendékekről. 136. ND 2684/1896.

10 A papnövendék Kubinyi Viktor nehéz anyagi körülmények között élt. Később – mint Boromisza Tibor egy leveléből kiderül – fülbetegsége gyógyításakor a budapesti utazáshoz szükséges pénzt sem tudta előteremteni. 1896 júniusában édesapja, Kubinyi János nyugállományú császári és királyi altábornagy Császka György kalocsai érseknek írt levelében arról panaszkodott, hogy tizenegy gyermekének eltar-tása, illetve neveltetése „nem csak testileg, de lelkileg is teljesen” megtörte. (KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Növendékek személyi ügyei. 137. ND 2648/1896.)

11 KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Növendékek személyi ügyei. 137. ND 2457/1895.

„Kubinyi Viktor mindkét oldali idült és a bal dobhártya átfúródásával párosult fülhurutban szenved. Minthogy ezen baj már hosszú idő óta fennáll és időnként hallási nehézséget okoz, véleményünk oda irányul, hogy fülgyógyász által meghatározandó volna, vajon a hallás javulása állandó és folyamatos leend-e, vagy ellenkezőleg, súlyosbodásoktól kell-e tartani, mely utóbbi esetben ezen növendék is¹² a papi pályára alkalmatlanná válnék.”¹³

Császka György kalocsai érsek 1895. szeptember 9-én arra szólította föl a papnevelő intézet vezetőjét, hogy Kubinyit küldje el Budapestre Böke Gyula (1832–1918) professzorhoz kivizsgálásra. Ez már két nappal később meg is történt, s a magyar fül-orr-gégészetet megalapító egyetemi tanár által szeptember 11–12-én végzett gyógykezelés eredményeként Kubinyi baloldali fülgyulladására javulni kezdett. Szeptember 22-én Böke professzor ismét megvizsgálta, majd arról tájékoztatta a kispap egyházi előljáróit, hogy „hallásképesége egészen a rendes mértéket visszanyerte”.¹⁴ Ezek után 1896. június 4-én a szemináriumi orvosok már azt jelentették az érseknek, hogy megvizsgálták Kubinyi Viktort, akinek „hallási képessége mindkét fülén normálisnak bizonyult, miért is őt a papi pályára – egészség tekintetéből – alkalmasnak nyilvánítjuk.”¹⁵

Boromisza Tibor rektor Kubinyi papi pályára való fizikai alkalmasságáról rögtön tájékoztatta az érseket, aki azt örömmel nyugtázta, azonban a „lelki” alkalmasságát megkérdőjelező szempontokat vetett föl. Császka 1896. június 7-én az alábbiakat írta a papnevelde vezetőjének.

„Kubinyi Viktor fülbajának megszűntét örömmel veszem tudomásul. Minthogy azonban ezen növendéknek egyházi szelleme és a papi pályára való hivatottsága iránt tiszteletre méltó oldalról komoly aggodalmat hallottam hangoztatni: felhívom Főtisztelendő Uraságotat, hogy nekem az intézeti előljárók és líceumi tanárok meghallgatása után lelkiismeretes véleményt mondjon arra nézve, hogy vajon ezen – mint látszik – kissé könnyelmű gondolkodású ifjú nyugodt lélekkel bocsátható-e a szilárd jellemet és komoly gondolkozást föltételező papi felszenteléshez.”¹⁶

12 Hasonlóan az orvosi vélemény első felében említett Pablovics Rudolffhoz, akit állandó arcüreg- és orrbántalmi, valamint tüdőbetegsége miatt fizikailag alkalmatlannak tartottak a papi szolgálatra.

13 KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Növendékek személyi ügyei. 137. ND 3674/1895.

14 KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Növendékek személyi ügyei. 137. ND 3674/1895.

15 KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Növendékek személyi ügyei. 137. ND 2648/1896.

16 KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Növendékek személyi ügyei. 137. ND 2430/1896. 33

A szeminárium tanári karának tagjai – mint a rektor június 12-i jelentéséből kiderül – ambivalens módon ítélték meg növendéküket. Kovács János vicerektor „Kubinyi Viktornak két évi itt tartózkodása alatt tagadhatatlanul könnyelműséget, meggondolatlanságot tapasztalt”, Kalmár Sándor pedig kijelentette, hogy „Kubinyi Viktor azon tantárgyakból, melyeket önála hallgatott, csak nagyon középszerű ismereteket szerzett”, s kiemelte: „a jelen második félévben a dogmatica specialisból elégtelent kapott”. Huber Lipót ugyan nem oktatatta Kubinyit, így csak – jelezte a rektornak – azok alapján mondhatna róla véleményt, amit a tanári kar havi értekezletein hallott (azok pedig nem voltak hízelgők). Pompéry Antal, a szeminárium prefektusa úgy vélekedett, hogy „miket Kubinyinak méltán vétkül róhatni fel, nem könnyelműségének, avagy rosszlelkűségének tulajdonítja, hanem inkább nyomórúságos anyagi helyzetéből folyó kényszerűség következményének, s ezért fölszentelését aggályosnak nem tarthatja”.¹⁷

Császka György végül salomoni döntést hozott: 1896. június 15-én a papnevelő intézet rektorának írt levelében arra adott utasítást, hogy Kubinyi egy évig maradjon még szeminarista, tanulja a dogmatikát, s ismétlje meg sikertelen vizsgáját. „Szíveskedjék F[ő]t[isztelendő]. Uraságod ezt neki oly hozzáadással tudomására hozni – írta Császka érsek Boromisza Tibor rektornak –, hogy az elmúlt tanév tananyagát újból tartozik átvenni, s belőle vizsgázni, mely vizsgája ha nem sikerül, s ha a szemináriumi előjárók ezen év letelte után határozott javulásáról nekem jelentést nem adnak: őt végképp el fogom bocsátani.”¹⁸

Végül az egy év hasznosnak bizonyult – bár erről már nem szólnak az általam használt levéltári források –, hiszen Császka György 1897. március 18-án Kalocsán áldozópappá szentelte Kubinyi Viktort, aki aztán Karavukován – Bácsordason – segédlelkésként, majd Szabadkán középiskolai hittanárként szolgált a kalocsai főegyházmegyét. Innen került 1901-ben az egri érsekség kötelékébe, ahol 1905-ig a Heves megyei Csány plébánosa volt.

Roberto Menini (1837–1916) címzetes gangrai érsek, Szófia és Plovdiv apostoli vikáriusa 1903. június 24-én „egyházi tanácsos” (consiliarius ecclesiasticus) címmel tüntette ki az akkor csányi plébánosként szolgáló Kubinyi Viktort. Kubinyi néhány nappal később írt ennek kapcsán levelet Dvorzsák János (1850–1922) apostoli protonótáriusnak, a kalocsai főegyházmegye papjának, lapszerkesztőnek, amelyben egyrészt köszönetet mondott

17 KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Növendékek személyi ügyei. 137. ND 2574/1896.

18 KFL I. 1. a. Nagyszeminárium. Növendékek személyi ügyei. 137. ND 2574/1896.

neki a cím elnyerésében való közreműködéséért, másrészt pedig érdeklődött viselheti-e fekete reverendáján a vörös övet, illetve ahhoz szükséges-e magyar egyházi előjárójának – az egri érseknek – a hozzájárulása. „Legyen szabad Méltóságod kegyes útbaigazítását kérnem – írta Kubinyi Dvorzsáknak –, e kitüntetés megfelel-e a mi szentszéki tanácsosi címünknek, involválja-e¹⁹ a vörös öv viselésének jogát, s kell-e e kitüntetés, illetve cím viselhetéséhez fölöttes egyházi főhatóságom hozzájárulása, valamint az érsek úr levele kinevezési okmány jellegével bír-e?”²⁰ Sajnos Dvorzsák János válasza nem maradt fenn. S arra is csak további kutatás deríthetne fényt, hogy miként került kapcsolatba a magyar plébános a szentszéki diplomata Menini érsekkel.

Az Egyesült Államokba kivándorolt, majd onnan visszatért Rác Rónay Károly (1888–1937) 1925-ben küldte el Kubinyi Viktor adatait a Szinnyi József (1830–1913) nevével fémjelzett magyar irólexikonon dolgozó Gulyás Pál (1881–1963) számára.²¹

A meglehetősen pontatlan és több tárgyi tévedést tartalmazó adatközlés: „Kubinyi Viktor szül[etett]. 1880. június 8-án²² Eperjesen. Mint r[ómai]. k[atolikus]. áldozópap az Egyesült Államokba került, ahol 1915-ben²³ mint vallásalapító lépett föl, megalapítván az Indiana állambeli South Bend-ben a »Magyar Nemzeti Egyház«-at.²⁴ A »vállalkozás« azonban rövidesen fiaskóval végződött.”²⁵

Az alábbiakban ennek a – Rác Rónay Károly szavaival élve – „fiaskóval” végződő „vállalkozásnak” a részleteit foglalom össze az amerikai magyar sajtóban megjelentek alapján.

Kubinyi Viktor 1912-ben megalapította a Szent Szív²⁶ – más forrás szerint a Boldogságos Szűzanya Szíve²⁷ – független katolikus egyházközséget, amelynek szervezésére a hívektől száznegyven dollárt gyűjtött össze, s amely a Franciszek Hodur (1866–1953) érsek vezette, ókatolikus hitelveket valló 19 magában foglalja-e

20 Kubinyi Viktor levele Dvorzsák Jánosnak. Csány, 1903. június 30. Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára (a továbbiakban: OSZK KT) Fond 50/52.

21 Vö. Kórász Mária: Az amerikai magyar történetírás kezdetei. Rác Rónay Károly levelei. Aetas, 1996. 1. sz. 119–138.

22 Valójában 1873. július 8-án született.

23 1912-ben (szakítás a római katolikus egyházzal), illetve 1913-ban (a Magyar Nemzeti Egyház Amerikában megalapítása).

24 Helyesen: Magyar Nemzeti Egyház Amerikában.

25 Rác Rónay Károly: *Kubinyi Viktor életrajzi adatai*. [Cédula.] Békés, 1925. október 14. OSZK KT Fond 39/2409.

26 Máté Anita: *Az amerikai magyar katolikusok és az óhaza*. 1918–1939. Budapest, 2011. (Kubinyi Viktorról: 187. és 213.)

27 Szabadság, 1913. április 22. 1.

Lengyel Nemzeti Egyház Amerikában hierarchiájába tagozódott be. Kubinyi 1912 végén elhagyta South Bend-et: december 26-án kelt nyílt levelében búcsúzott el magyar híveitől.²⁸

Nyílt levél Amerika katolikus magyarságának!

A South Bend-ben való működésem kapcsán elterjedt híresztelésekkel szemben ezennel kijelentem, hogy a mai nappal működésemet megszüntetem, South Bend-ből távoztam és oda nem is fogok visszatérni. Távozásomra nem kényszerített senki, mert a körülmények úgy alakultak, hogy működésemet csak úgy folytathattam volna, ha híveimet a nyílt szakadásba viszem. Ezt tenem az adott körülmények között nem volt szabad.

Amily jószándékkal tettem, amit tettem, oly készséggel alázom meg magam azzal, hogy távozom. S bár nem tagadom, ami természetes is, hogy ezen megaláztatás teljes súlyát érzem, másrészt megnyugtat az a tudat, hogy ezen lépésemmel a South Bend-i összmagyarságnak teszek jó szolgálatot.

Ha a küzdelem hevében valakit megbántottam volna, habár tudtomon és szándékom kívül, ezért bocsánatot kérek, akik pedig engem bántottak, azoknak meg volt bocsátva régen. Volt híveimet pedig arra kérem, hogy ha meg akarják mutatni, hogy hozzám való ragaszkodásuk őszinte volt, nyugodjanak bele a helyzetbe. Ezzel, ha első pillanatra másként gondolnák is, saját maguknak teszik a legjobb szolgálatot.

Én tévedésnek, vagy félreértésnek, vagy mindkettőnek lettem az áldozata és nyugodt készséggel, zúgolódás nélkül viselem a súlyos következményeket.

Távozásomat bejelentettem a washingtoni pápai delegátusnál és várom a további intézkedését.

A Mindenható vezérelje, áldja s South Bend-i magyarságot a békességes együttműködésben.

1912. dec[ember]. hó 26-án

Rev[erendus].²⁹ Kubinyi Viktor

28 Szabadság, 1913. április 22. 1.

29 Tisztelendő

Kubinyi Viktor azonban nemsokára visszatért, hiszen 1913. április 27-én South Bend-ben szentelte püspökké az Egyesült Államok első ókatolikus püspökeként ismert Joseph René Vilatte (1854–1929) érsek. Az újonnan szentelt főpap a szertartás után a Hotel Oliverben adott díszebédet.

Kubinyi ekkoriban a következőket nyilatkozta a sajtónak: „Nem azért jöttem vissza South Bend-be, hogy új vagy szakadár egyházat alapítsak. Azzal jöttem ide, hogy egészen új vallást alapítok, amelynek South Bend-ben legyen a központja. Fiókegyházakat azonban az egész Egyesült Államokban alapítunk.”³⁰ Figyelemre méltó, hogy nem pusztán új egyház, hanem – meglepő és érthetetlen módon – hangsúlyozottan új vallás alapítását fogalmazta meg ekkor.

1913 áprilisában, a gyülekezetalapítás idején Várlaky Sándor, a South Bend-i Szent István római katolikus plébánia lelkésze Kubinyi Viktor „independent mozgalmával” kapcsolatban kijelentette, hogy szerinte „Kubinyit nem valamiféle meggyőződés vezeti tetteiben, hanem alantas anyagi érdekek”.³¹ A magyar katolikusok plébánosa kifejtette: olyan híreket hallott, amelyek szerint a püspökszentelés után Kubinyi és hívei a templomot – akár erőszakkal is – el akarják foglalni és ott szertartásokat tartani. Emiatt aggódva a város polgármesteréhez fordultak, kérve, hogy a helyi rendőrség ezt az esetleges „templomfoglalást” akadályozza meg. Várlaky azt is elmondta a sajtónak, hogy Kubinyit az Apostoli Szentszék amerikai képviselője hivatalosan „szakadárnak jelentette ki s őt exkommunikálta”.³²

A Szabadság című amerikai magyar lap 1913. április 25-i száma mellékletének első oldalán jelent meg a – magát Egy öreg amerikásnak nevező szerző tollából – Krónikás jegyzetek című cikk. Az írója részletesen közöl információkat Kubinyi Viktorról, az adatai azonban gyakran tévesek: így például születési idejét 1875-re teszi, s azt állítja, hogy – az egyébként közismerten evangélikus vallású – Kubinyi Géza (1851–1920) kormánypárti parlamenti képviselő (Nemzeti Munkapárt) testvére.³³ Ezek természetesen valótlan adatok, s éppen emiatt a cikk további közléseit is föntartásokkal kell kezelnünk. Így azt is, amely szerint Magyarországról több ezer koronás rendezetlen adóssága miatt volt kénytelen egyházi engedély nélkül távozni. Az viszont tény, hogy az egri főegyházmegyei hatóság engedélye nélkül utazott az Egyesült Államokba.³⁴ Harsányi László és Sasvári László kutatásai szerint 1910-ben – szakítva a római egyházzal – ókatolikus közösséget szervezett

30 *Szabadság*, 1913. április 22. 1.

31 *Szabadság*, 1913. április 25. 1.

32 *Szabadság*, 1913. április 25. 1.

33 *Szabadság*, 1913. április 25. Melléklet. 1.

34 Máté Anita i. m. 187.

Budapesten.³⁵ A civil öltözetben az Újvilágba érkezett Kubinyi – olvashatjuk a Szabadság idézett cikkében – New Yorkban több munkát is vállalt: dolgozott egy szabóműhely kifutójaként éppúgy, mint konyhai kisegítőként (ahol krumplihámozás és mosogatás volt a feladata), vagy liftkezelőként.³⁶

A főntebb tárgyaltaknál, úgy vélem, jóval érdekesebb, hogy a cikk szerzője hogyan mutatta be Kubinyi egyházszerző tevékenységét, illetve az ókatolicizmust.

„Az ókatolikusok, s így az ókatolikus »érsek« által püspökké avatandó Kubinyi-szekta nem fogadja el a római pápát az egyház fejének.

Nem hisznek a purgatóriumban, sem a Boldogságos Szűz szeplőtelen fogantatásában. Szerintük a házasság nem szentség. Csak hat szentséget ismernek.³⁷ Miséjük van, valami gyónásuk is, ezeket lehetőleg katolikus szertartásúnak tüntetik fel. A papi nőtlenséget eltörölték. Szóval valami mixtum compositum³⁸ ez a vallás a római katolikus és a lutheri álláspont közt, de minden olyan méretű tekintély nélkül, aminővel ezek a nagy vallások rendelkeznek.

Kubinyi az óházában és az új hazában egyaránt felfüggesztett katolikus pap kétségtelenül bebizonyítja, hogy Amerika csakugyan a határtalan lehetőségek országa, ha akár independents³⁹ püspök is lesz belőle. Hogy be ne következzen az a még hitelenebb lehetőség is, hogy még híveket is tudjon szerezni a püspökségéhez, szükségesnek tartottuk felvilágosításul megírni ezen sorokat.

Az amerikai magyarságnak semmi szüksége új vallásokra, s tiltakozni kell az ellen, hogy bárki is magyar nemzeti vallásnak nevezze el azt a vallást, amelyet ő alapítani akar. S amelynek semmiféle magyar nemzeti jellege nincs.⁴⁰

A Magyar Nemzeti Egyház azonban nem bizonyult hosszú életűnek. Kubinyi 1913 végén csatlakozott az episzkopális egyházhoz, amelynek keretében megszervezte South Bend-ben az első magyar episzkopális közösséget: a – napjainkban is működő – Szentháromság egyházközséget. A történeti dokumentumok szerint ezt nyolcvanhárom kivándorolt magyar család alapította, akik mind Kubinyi Viktor hívei voltak.⁴¹

35 Harsányi László i. m. 18. és Sasvári László i. m. 84.

36 *Szabadság*, 1913. április 25. Melléklet. 1.

37 Az ókatolikusok valójában – hasonlóan a katolikusokhoz – tarják a hét szentséget.

38 keverék

39 független

38 *Szabadság*, 1913. április 25. Melléklet. 1.

41 Máté Anita i. m. 187.

FORRÁSOK

Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára

Fond 36

Gulyás Pál magyar írók életrajzával kapcsolatos adatgyűjtése és levelezése.

Fond 50

Dvorzsák János iratai.

Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár

Érseki Hivatal iratai. Egyházkormányzati iratok. I. 1. a.

Nagyszeminárium.

Információ a növendékekről.

Növendékek személyi ügyei.

SAJTÓ

Szabadság, 1913. április 22.

Szabadság, 1913. április 25.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Harsányi László: *Ókatolicizmus Magyarországon*. [Kézirat. Egyetemi szakdolgozat.] Budapest, 1988.

Kórácz Mária: *Az amerikai magyar történetírás kezdetei*. Rácz Rónay Károly levelei. Aetas, 1996. 1. sz. 119–138.

Máté Anita: *Az amerikai magyar katolikusok és az óhaza*. 1918–1939. Budapest, 2011.

Miklós Péter: Máriavita ókatolikus püspöki pásztorlevél 1945-ből. *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*, 2010. 1–2. sz. 159–168.

Miklós Péter: A máriavita ókatolikus mozgalom magyarországi történetéhez. In: *Vallás, közösség, identitás*. Szerk. Povedák Kinga közreműködésével Barna Gábor. Szeged, 2012. 247–254.

Sasvári László: Ókatolikus mozgalmak Magyarországon. *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*, 1994. 1–2. sz. 81–125.

Széles Tamás: Ókatolikus ébredés. *Theológiai Szemle*, 2012. 1. sz. 51–55.

Széles Tamás

KUBINYI VIKTOR TEOLÓGIÁJA

Részletes teológiai tanulmányt szerettem volna írni a *Magyar Ókatolikus Misszió* apostoli elődjéről, Kubinyi Viktor püspökről, de a források töredékes volta miatt nem lehetett pontos és hiteles, tudományos igényességű leírást adni Kubinyi püspök 100 évvel ezelőtti egyházának hitéről. Akkor sem idő, sem lehetőség nem volt komoly teológiai munkák, könyvek megírására, melyek részletesen kifejtették volna a hitvallás dogmatikai és szisztematikusan háttérét. Ami ránk maradt, csupán a *Magyar Nemzeti Egyház Amerikában* hitelveinek gyűjteménye, az egyház *Szertartáskönyve*, illetve Kubinyi püspök felszentelés utáni, South bendi beszédének eredeti angol nyelvű, illetve sok hibával tarkított magyar nyelvű leírata. Kubinyi atya egyháza mindössze fél évet ért meg, s a fennmaradt források csupán arra adnak lehetőséget, hogy nagy vonalakban felvázoljam a püspök alapvető ethoszát, pasztorációs elveit, ekkleziológiai s dogmatikai elgondolásait.

A *Magyar Nemzeti Egyház Amerikában* 1913-ban kiadott *Hitcikkelyek* című katekizmusa az az elsődleges forrás, mely láttatni engedi Kubinyi Viktor ókatolikus püspök teológiai megfontolásait, s ókatolikus közösségének hitét.

A katekizmus egyértelműen a Szentháromságos egy Isten mellett tesz hitet, s vallja a testté lett Ige, Jézus Krisztus kereszthalála általi megváltását, az Ő feltámadását, mennybemenetelét és egyetemes üdvözítését. A keresztény hit alapvetésében nincs különbség Kubinyi atya egyháza és más keresztény felekezetek szentháromságos, a Niceai hitvallásra épülő hite között.

A katolicizmustól való első komoly eltérést a szentírási könyvek kánonjának meghatározásában találjuk. Kubinyi Viktor korábban másfél évtizedig római katolikus papként szolgált Magyarországon, s ezért magától értetődőnek vehetnénk, hogy a római katolikus egyház által 1546-ban, a *Trienti Zsinaton* megerősített *Vulgata* kánonját alkalmazta¹. Ám érdekes módon az újonnan született egyház a palesztinai, azaz a Kr.u. 100-körül megtartott *Jamniai Zsinat* zsidó kánonját vette át, mely nem tekinti isteni ihletettséggének a Róma által annak tartott deuterokanonikus könyveket (Makkabeusok I-II.; Bölcsesség könyve; Jézus, Sirák fia könyve; Bárúk könyve; Tóbiás köny-

¹ DH, 372-373.

ve; Judit könyve; az apokrif Manassze imája; Ezdrás III.-IV.; Dániel próféta könyvének és Eszter könyvének egyes görög szöveg-betoldásai)².

Kubinyi püspök Szentírás-kánonra vonatkozó döntése nem csupán személyes, korábbi római katolikus háttere miatt érdekes. Ókatolikus lelkiségét alapvetően az 1870-es *I. Vatikáni Zsinat* német ellenzéki mozgalma motíválta, és az ősegyház hitéhez való visszatérés vágya inspirálhatta. Persze az őszövetségi Biblia-kánon római katolikus változata már a *Trienti Zsinat* előtt is elfogadott volt. A Kr.u. 397-es *Karthagoi Zsinat* már a bővebb, Vulgata változatot ismerte el³. Ennek a kánonnak épp a szenthagyomány az alapja, a Kr.u. 393-as *Hyppo Regiusban* tartott zsinat így ír: ”mi az Atyáktól így kaptuk hagyományként, hogy így olvassuk az egyházban.”⁴ Vagyis Kubinyi püspök számára, az ősegyházi lelkiség tekintetében nem jelenthetett teológiai szükségszerűséget a római kánon elvetése.

Bár Kubinyi püspök nem törekedett jurisdikciós kapcsolatba kerülni az *Utrechti Unióval* vagy egyházaival, ám ennek ellenére valószínűleg elfogadta és adoptálta az 1874-es bonni ókatolikus konferencia hitcikkelyeit⁵, itt jelesül az elsőt, mely kinyilvánítja, hogy ”Elismerjük, hogy az Ószövetség apokrif vagy deutero-kanonikus könyvei nem képviselik a zsidó kánon könyveinek kanonicitását.”⁶ Kubinyit a teológiai és hitelvi konszenzus keresésének gondolata vezethette, hogy azokban a kérdésekben, melyek nem érintik szigorúan az ember üdvösségét, az utrechti szempontból genuin lehetőséget részesítse előnyben. Az sem lehetett számára közömbös, hogy az Egyesült Államok múlt század eleji vallási statisztikájában a római katolikusok kisebbséget képviseltek. 1910-ben 12 millió katolikussal szemben 18 millió protestáns élt az országban.⁷ Különösen igaz volt ez Indiana államra, ahol a Magyar Nemzeti Egyház katedrálja állt, itt a katolikusok aránya alig érte el az összlakosság 25%-át, míg a protestánsok mintegy 70% körül reprezentálák a kereszténységet.⁸

2 Kubinyi, V: *A Magyar Nemzeti Egyház Amerikában Hitcikkelyei és szervezeti szabályai*. South Bend, 1913., 2. [a továbbiakban MNAH]

3 Denzinger–Hünemann: *Hitvallások és az Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai*. Budapest, 2004., 93. [a továbbiakban DH]

4 DH i. m., 94.

5 Vö. Harsányi László: *Ókatolicizmus Magyarországon*. [Kézirat. Egyetemi szakdolgozat.] Budapest, 1988, 19.

6 *Credo, The Beliefs And Practices Of The Old Catholic Church*. Lincoln, 2005., 459.

42 7 <http://www.newadvent.org/cathen/14275a.htm>

8 Dana, I. E.: *Religious Bodies 1906, I*. Government Printing Office, 1910., 50.

Már a szentírási könyvek kánonjával kapcsolatban is felismerhető az az alaplelkület, mely Kubinyi Viktort annyira jellemezte: a felekezeti konszenzus, a felekezeti egység keresése, az ökumenikus nyitottság. Így vallott erről híres beszédében, melyet a South bendi Oliver Operaházban mondott el püspökké szentelése után: "...nem hiszem, hogy Isten pápista, zsidó, vagy református. Isten egyszerűen Isten, és semmi más. (...) Krisztus az ő egyházát nem egy felekezet kedvéért alapította, hanem igenis alapította mindazok részére, kik az ő egyházához csatlakozni kívánnak."⁹

Ugyanez az ősegyházi egységhez visszatérő lelkület köszön vissza ránk, a *Hitcikkelyek* 8. pontjában, mely a Niceai és az Apostoli hitvallás elfogadását írja elő, s hozzá teszi, hogy "kötelező erővel bírnak mivel azoknak tartalma a Szentírás alapján bebizonyítható."¹⁰ A püspök számára tehát egyértelmű volt, hogy keresztény megújulás egyedül a szentírási lelkület és értékrendszer radikális vállalásával történhet meg, s ahogy ez később még markánsabban látható lesz, katolicizmus alatt ő csak és kizárólag azt értette, ami a Szentírásnak és az apostoli kor hagyományának semmiben nem mond ellent, mi több a Bibliából közvetlenül igazolható.

A *Hitcikkelyek* álláspontja az áteredő bűnről megegyezik a Trentói Zsinat 1., 3-5. kánonjával¹¹, s vallja, hogy az emberi természet *concupiscentiája* révén a test és a lélek állandó harcban áll egymással (ágostoni értelemben), ugyanakkor azonban nem vallja a zsinat 2. kánonját, mely kifejezetten ki mondja, hogy Ádám a bűnt átszármasztotta az egész emberiségre.¹² A hitvallás szerint a bűn nem Ádám öröksége, hanem "az az emberi természetben van".¹³ Ezzel Kubinyi az ortodox antropológiához és Luther eredendő bűn értelmezéséhez került közel, miszerint nem Ádám személyes bűne öröklődik az egész emberiségre, hanem az ember bűnre hajlamos természete.¹⁴

E hittétel-különbséget talán a *conceptio immaculata* IX. Piusz pápa általi megerősítése és kihirdetése is motiválhatta. Az *Utrechti Nyilatkozat* egyik igen fontos tétele a szeplőtelen fogantatás dogmájának elvetése, hivatkozással annak bibliailag igazolhatatlan voltára. "Elvetjük a szeplőtelen fogan-

9 Viktor von Kubinyi: *True Religion*. Suth Bend, 1913. Forrás: http://anglicanhistory.org/oc/kubinyi_true1913.html [A továbbiakban TR]

10 MNEAH, 3.

11 DH 1513-1515.

12 DH 1512.

13 MNAH, *ibidem*.

14 *The Oxford Handbook of Systematic Theology*. Oxford, 2007., 140-141.

tatás dogmáját is, melyet IX. Pius hirdetett ki 1854-ben, mivel ellenkezik a Szentírással és ellentétes az első évszázadok hagyományával”.¹⁵ A pápai nyilatkozat szövege, mely ellen az utrechti ókatolikusok szót emeltek, így hangzott: ”...az áteredő bűnnek minden szennyétől eleve megőrizve mentes volt...”¹⁶ Kubinyi talán úgy vélte, hogy ha az emberi természet bűnre való hajlamát hangsúlyozza, akkor azzal implicite negatív állást foglal a Szűz Máriáról szóló dogmával kapcsolatban is, anélkül azonban, hogy a Mária-tiszteletre érzékeny hívek lelki érzékenységére hatna.

Kubinyi püspök egyértelműen és határozottan kiállt a cölibátus káros és Szentírással ellentétes volta mellett (30.). Meggyőződése szerint a papi nőtlenség természetellenes, mi több a jó erkölcsöket veszélyezteti, mivel sokkal nagyobb károkat okoz, mint amilyen jó példát egyébként egy erkölcsökben élenjáró házaspár adhat.

Kétségtelen tény tehát, hogy Kubinyi mélyen ókatolikus lelkületet ápolt, s rokonszenvezett az utrechti egyház értékrendjével. Ugyanakkor Kubinyi már idézett South bendi beszédén nagyon mélyen érezhető az amerikai katolikusok *amerikanizmusa*, amely ”...demokratikusabb egyházvezetést jelentett, másrészt elsőként törekedtek a vallás és a modern kultúra közti kapcsolat megteremtésére, a más felekezetekkel – sőt esetenként vallásokkal is – való jó viszony kiépítésére.”¹⁷

Kétségtelen az is, hogy a magyar viszonyok után Kubinyi valóban a szabadság földjeként, a lehetőségek hazájaként tekintett az Egyesült Államokra. Budapesten egykor titokban vezette az akkori egy-kétszáz fős ókatolikus közösséget.¹⁸ Az Államokba érve, nyilván úgy érezte, hogy annyi év kényszerűen rejtőzködő hazai ókatolikus papi szolgálat után nyílt vállalással és szegyenkezés nélkül valósíthatja meg szent álmait.

”Hölgyeim és Uraim, igenis azért vagyok itt, hogy meggyújtsam a világosság lángját, hogy honfitársaimat a világosság útján vezessem, mert legtöbbszörük minden önhibájuk nélkül nem részesülhetett az igazságérzet, a szabadság és a műveltség áldásaiban.” – hangoztatta püspökké szentelése után az Oliver Operaházban. Számára az amerikanizmus nem csupán kulturális lehetőséget

15 *Credo, The Beliefs And Practices Of The Old Catholic Church*. Lincoln, 2005., 464.

16 DH 2803.

17 Benyik György: Protestáns és katolikus bibliamagyarázat az USA-ban a XX. században. *Teológia*, XLVI/2012. 1.-2., 20.

18 Harsányi i. m., 18.

vagy a korszellem fő sodrását jelentette, de minden bizonnyal a felekezetek, vallások, nációk közötti békességszerzés eszközét is látta benne, mely tökéletesen illeszkedett ökumenikus pásztori irányultságához és az 1870 utáni utrechti események általi inspiráltságához.

Ökumenikus szemlélete nagyon is tetten érhető azokban az egyházi alapelvekben, melyekben a protestantizmus és a katolicizmus közötti mély szentségi árkokat igyekezett áthidalni. A *Hitcikkelyek* 19. pontjában saját egyházáról, mint "keresztény egyház"-ról beszél, azaz túllép a megosztottság évezredes szakadásán. Nem önkényesen teszi ezt, hanem Krisztológiai megfontolással. Természetesen a *Hitcikkelyek* nem dogmatikai mű, de egyes fogalmak és szempontok hangsúlyos ismétlődése mégis következtetni enged a teológiai háttérre, melyből foganhattak. Kubinyi számára Jézus Krisztus személyében egyesült és vált egyetemessé az egyház (Jn 17,21). Külön cikkelyt, a 17. pontot szentelte ennek kiemelt hangsúlyozására. Krisztus a megváltó (14.), Ő általa munkálja bennünk Isten a jót (10.), az Ő érdemeiért üdvözlünk (12.), az Ő követésében valósulhat meg az üdvösség (15.), melynek Ő az eszközlője és záloga (17.), végső soron az egyház Kubinyi féle legtömörebb értelmezése is Krisztusban teljeseedik ki: "Krisztus egyháza a hívő emberek gyülekezete..." (18.) Kubinyi már-már protestáns egyházfelfogása ugyanakkor mégis megmaradt a katolikus hit tradicionális szentségei és gyakorlata mellett, a szilárd Krisztocentrizmus alapjára épülve.

A szentségtan elvont idegenségéből Kubinyi szó szerint a mindennapi élet valóságába kívánta hozni a Krisztus által alapított szentségeket. *Szentviktori Hugó* klasszikus szentségfogalmával¹⁹ szemben Kubinyi a szentségeket olyan hatékony és Krisztus által a mindennapi élet támogatására alapított kegyelmi közléseknek látta, melyek a hívő és méltó ember életét és boldogulását szolgálják. Ünnepek tekintette, de nem abban az értelemben, ahogy a hétköznapiak monotoniját az ünnepek fényessége váltja fel egy-egy napra, hanem olyan természetes, az élet teljességéhez tartozó ünnepek, mely által az Isten háza az átlagember számára is lelki hajlékká válik, s a hétköznapiak szürkesége kezd kegyelmi fényben ragyogni.

Ugyanezt tükrözi a 25. pont, mely a kereszttség felvevőjét Krisztus egyházának tagjává teszi, Kubinyi saját egyházáról a szertartás szövegében még csak említés sem történik. Kubinyi püspök konzekvensen kitartott amellett, hogy az egyház mindenkor a Jézus Krisztus fősége alatti egy, láthatatlan közösséget jelent (1Kor 12,13), nem egy társadalmilag is körülhatárolható szerve-

zet által reprezentált irányzatot. Ezt híven és hitelesen tükrözi a keresztlő szöveg, melyben az "N., jöjj be Isten egyházába..."²⁰ befogadási formula és a leöntést megelőző szavak, "Hiszesz-e Szentlélekben, a keresztyén szent-egyházban..."²¹ arról az ökumenikus szemléletről tanúskodnak, mely szerint Kubinyi nem tett különbséget felekezeti alapon a Krisztus-hívók között. E tekintetben kétségtelenül meghaladta az *I. Vatikáni Zsinat* ellenzékéből született német ókatolikus mozgalmat és egyházat, mely az első hét egyetemes zsinat döntéseit kötelezőnek elismerve igyekezett a keresztyén egységet előmozdítani és megújítani.

Ám Kubinyi ennél még sokkal távolabbra tekintett, a vallásközi párbeszéd akkor még teljesen idegen univerzális szintézisét is hangoztatta: "I don't care what you call him; call him God, call him Buddha, call him Confucious, call him the Great Master-builder of the universe. He is either. He will take care of what is immortal in yourself."²²

Ez a nyitottság és teológiai távlat – azóta már tudjuk – nem 100 évvel, de évszázadokkal megelőzte a korát. Ma a vallásközi párbeszéd még igencsak gyerekcipőben jár, rengeteg kritika és meg nem értés övezi, pedig már keresztyén oldalon is napvilágot láttak progresszív teológiai munkák, például *Hans Küng*, *Jacques Dupuis*, *Jörg Zink*, magyar vonatkozásban pedig *Liptay Lothar* tollából, vallásközi téren pedig *John Hick* és *Paul Knitter* nevét szeretném kiemelni.

20 Kubinyi V: *A Magyar Nemzeti Egyház Amerikában Szertartási könyve*. South Bend, 1913., 26. [a továbbiakban MNEASZK]

21 Kubinyi, op. cit., 27.

22 "Nevezd, azt kihez imádkozol Istennek; nevezd Jehovah-nak Buddhának Confuciusnak; nevezd a Világegyetem Nagy Építőmesterének: mindegy. De imádkozz, és az, kihez imádkozol, gondodat fogja viselni." Érdekesség, hogy az eredeti angol szövegben Kubinyi rosszul idézi a szabadkőműves Isten-megnevezést: "Great Master-builder of the universe"-t ír, ami helyesen *Grand Architect of the Universe*. Ugyanakkor a magyar átiratban már helyes a fordítás. Szintén érdekesség, hogy az angol szöveg mondatvége mást jelent, mint a magyar átirat: "...gondját fogja viselni mindannak, ami benned halhatatlan." – Sz.T.

TR, forrás: http://anglicanhistory.org/oc/kubinyi_true1913.html

A *Hitcikkelyek*ben Kubinyi a 26. és 27. pontban egyenlőség jelet tett a szentáldozás és az Úrvacsora közé, amivel az ökumenikus gondolkodás szintén olyan új távlatát jelölte ki, melyre a keresztény többség még ma sem jutott el. E tekintetben a világ csak 1982-ben érte be Kubinyi püspök gondolkodását, amikor az *Egyházak Világtanácsa* által rendezett *Lima Konferencián* megszületett az eddig leghaladóbb ökumenikus szertartás, a Lima Liturgia, melyet akkor, egyetlen alkalommal valóban a különféle egyházak és keresztény felekezetek pásztorai közösen celebráltak. A *Lima Dokumentum* szavai különösen összecsengenek Kubinyi püspök gondolataival.

”While Christ’s real presence in the eucharist does not depend on the faith of the individual, all agree that to discern the body and blood of Christ, faith is required.”²³ – írja a Lima Dokumentum. ”A szent áldozásban, vagyis Úrvacsorában a **hit által** [kiemelve az eredeti szövegben – Sz.T.] Krisztus testét és vérét vesszük magunkhoz...”²⁴ A püspök már a 20. század elején felismerte, bár teológiailag nem dolgozta ki, hogy a kenyér és a bor átváltozása az oltáron nem a hit és nem a teológiai, metafizikai megközelítés és értelmezés függvénye. Tudta, hogy Luther vagy Kálvin, a katolikus vagy ortodox papok személyes meggyőződése jöttányit sem befolyásolja, hogy Krisztus teste valóságban jelen van-e a szent jegyekben, mivel az átváltozás egyedül Isten kegyelmi munkája. Felismerte ugyanakkor azt is, ahhoz, hogy a hívek valóban Krisztus testében és vérében részesüljenek, nélkülözhetetlen, hogy őszintén és igaz módon higgyék, hogy az oltáron valóban az Úr teste és vére van jelen.

Kubinyi püspök többször hivatkozott a Szentírás tekintélyére (16., 19., 31.) a *Hitcikkelyek*ben. Ugyan nem ismerte el a *sola scriptura* protestáns elvét, de alapvető szabálynak tartotta, hogy semmi olyat nem lehet tenni, hinni, szertartásosan vagy egyházfegyelmileg előírni, ami nem igazolható Szentírásból. Ez nem csupán hitbéli hűséget jelentett. Úgy látta, hogy a kereszténység csak abban az esetben lehet (újra) hiteles, ha teljes mértékben és kompromisszumok nélkül visszatér az evangéliumi értékekhez.

Ez a radikalitás tükröződik abban is, hogy a *Hitcikkelyek* kimondja a hagyományos öt patriarchátus eltérését az evangéliumok szavaitól (18. pont). Ez a kijelentés az evangéliumi lelkületből táplálkozott és Jézus szavaihoz és

23 *BEM Commentary* 8/13. “Míg Krisztus valóságos jelenléte az Eucharisziában nem függ az egyén hitétől, abban mind egyetértünk, hogy Krisztus testének és vérének (ekként való) felismerése hitet követel.” – ford.: Sz.T.

24 MNEASZK, 6.

az evangéliumi életforma egyszerűséghez való visszatérés jegyében született. Kubinyi South bendi beszédben magyarázta meg ezt a lelkületet. "Midőn Krisztust keresztre feszítették még alig hogy halandó teste kihült megjelentek „vállalkozók” amint hogy ilyenek mindenütt akadnak és Krisztus tanítását közönséges üzleti vállalatokká tették."

Kubinyi – korábbi tapasztalatai alapján – a leghatározottabban ellene volt minden finánciális szempontnak. Számára az evangéliumi, tanítványi egyszerűség szó szerint értetődő és követendő praxis volt, a szentségek és a szentségi szolgálat ingyenességével egyetemben (Mt 10,8). Ezt igazolja, hogy minden plébániát és gyülekezetet jogilag és anyagilag autonóm szervezeti egységnek tekintett, s az egyház nem folytatott központi pénzkezelést, sem javadalom-szedést (Szervezeti szabályok V/3.).²⁵

Kubinyi számára a hiteles egyház nem birtokolhatott és nem gyakorolhatott semmilyen világi vagy a lelkieket meghaladó hatalmat, sőt, tudatában volt annak, hogy kerülnie kell az ilyen hatalommal való bármilyen összefonódást. Számára az egyháztörténet az ettől a normától való eltérés szomorú históriája volt csak, melyben az egyházvezetők és főpásztorok "nemcsak az ügynevezett lelki hatalmat, de a valóságos hatalmat is magukhoz ragadták."²⁶

Kubinyi határozottan elvetette a kötelező fülgyónást (28.), s hangoztatta, hogy a bűnbánat és feloldozás szentsége minden bűnt eltöröl, amennyiben a bűnbánat igaz és szívből jövő (15.). Teológiai újjátása e téren abban állt, hogy tartózkodott a bűnkatalógusoktól és a bűnök osztályozásától, viszont hangsúlyozza, hogy Isten senkit nem zár ki az üdvösségből (16.).

Mind a South bendi beszéd, mind a *Hitczikkelyek* tartalmaz egy különösen érdekes pontot, a püspök legitimitásával kapcsolatban. A zsinatok előtti óegyházi gyakorlat – ahogy a *Didakhé*, II. századi apostoli szabálygyűjtemény megörökítette – a püspök megválasztásának jogát a gyülekezetre, a helyi egyházra ruházta. "Kézfeltétellel válasszatok magatoknak az Úrhoz méltó püspököket és diakónusokat, szelíd és nem pénzéhes, kipróbált férfiakat..."²⁷ Ez a gyakorlat "keresztény népjog" néven volt ismert a korai egyházban²⁸, s a püspökök jogahtósági ügyeiben különös súllyal bíró hagyományt jelentett. A szintén a II. század elejéről származó *Traditio Apostolica* egyházi jogi gyűjtemény is a püspökök nép általi választását írta elő: "Azt szentlejk fel püspök-

25 MNEAH, 12.

26 TR, i. m.

27 *Didakhé.*, XV.1.

28 Az ókeresztény kor egyházfegyelme. Budapest, 1983, 19.

ké, akit az egész nép választott, és aki kifogástalan.”²⁹ Kubinyi híven átvette ezt a legkorábbinak tekinthető, az első apostoli kör gyakorlatából (ApCsel 1,15-26) származó választás hagyományát, és mint ”a nép által megválasztott és törvényesen bekebelezett püspök” kezdte meg működését. Az egyházi *szervezeti szabályzat*ba is beillesztette ezt a fontos népjogot (2., 3. pont).³⁰

Kubinyi püspök egyházát tehát ókatolikusnak tartjuk, mert az utrechti irányzat legtöbb lényeges teológiai jegyét magán viselte. Ilyen az Ószövetség deuteró-kanonikus könyveinek elhagyása, a nemzeti nyelvű Szentírás használata, a nemzeti nyelvű liturgia bevezetése, az érdemek alapján történő üdvözülés elvetése, a Szentírás elsősége a szenthagyománnyal szemben, a szentek imádatának elvetése, a fülgyónás elvetése, a pápai csalhatatlanság elvetése.

Kubinyi püspök alaplelkülete engem Jézusra emlékeztet, mikor felborogatta a jeruzsálemi zsinagóga külső udvarán az árusok, pénzváltók asztalkáit, bódéit (Mk 11,15). Ez a Jézusi indulat fűtötte, hisz tisztaságot, szentséget, hiteliséget és önazonosságot szeretett volna, úgy érezte, a kereszténység megújulásra szorul. Nem csak prédikált erről, de meg is valósította. Küldetésének tekintette, hogy leegyszerűsítse a vallásos életet, a templomi szertartásokat; liturgikusan is közelebb engedje Istenhez az embert; az anyagiak mellőzésével helyreállítsa a keresztény szeretetszolgálat és liturgia önzetlenségét; a kötelező gyónás eltörlésével felszabadítsa a híveket a mesterségesen szított bűntudat alól; a cölibátus egészségtelen és teremtéssel ellentétes voltát felszámolja, s így hitelesebb papokat adjon a közösségnek; s választás útján jelölt tisztségviselőkkel és püspökökkel biztosítsa az alulról építkező, a hívek képviselőjében hűségkedő, és a Szentlélek vezetésére hagyatkozó közösség létét.

Kubinyi Viktor olyan püspök volt, aki a Szentíráshoz való visszatérés, de a katolicizmus lényegének megtartása mellett helyre szeretne állítani a hit és vallás evangéliumosságát. Sajnos az amerikai teológia paradigmaváltásának korszakában kezdett egyházat szervezni. Olyan korban, amikor – bár szándékai tiszták voltak, s szent elkötelezettségéhez számomra nem fér kétség –, mégis a külső adottságok nem voltak megfelelőek.

Ő még az utrechti események, a bibliakritika és a liberális teológia hatása alatt állt, mely Magyarországon az 1910-es években még forradalminak, újnak, mi több, ijesztőnek hathatott. Ugyanakkor az Egyesült Államokban

29 i. m. 83.

30 MNEAH, 8.

már megkezdődött a fundamentalizmus megerősödése, s kezdetét vette a teológiában a *német korszak*³¹, melyet a tübingeni iskola és a német evangélikus befolyás jellemezett. Katolikus oldalon 1910 és 1915 között jelent meg a *The Fundamentals: A Testimony To The Truth*, tizenkét kötetes sorozat, amely a leghatározottab teológiai visszarendeződés mellett tette le voksát. Hagyományosan e műből eredeztetjük a fundamenlista kifejezést.³² Ezidőtájt a liberális és a fundamentalista teológia kereszttüzében indult útjára a *Rauschenbusch* nevével fémjelzett *social gospel* mozgalom³³ is. Ebben a változó, a liberális teológiát meghaladó korszakban Kubinyi nyitottsága, felekezeti közti szemléletmódja nem találhatott pozitív fogadtatásra. ”Nem ígértem meg, hogy a szakadárok és eretnekek ellen imádkozni és azokat tölem telhetőleg üldözni fogom, én és követőim mint keresztények és a vallás szabad gyakorlatának hívei nem ismerünk sem eretnekeket, sem szakadárokat és így nem ismerjük el senkinek abbéli jogát, hogy vallás és vallás között különbséget tegyen.” – áll híres South bendi beszédében.

Nem tudjuk a pontos okát, hogy a *Magyar Nemzeti Egyház Amerikában* miért volt különösen rövid életű. *Bertil Persson* érsek egy korábbi tanulmánya szerint Kubinyi már 1913 decemberében, azaz alig fél éves működés után áttért az Episzkopális Egyházba³⁴, amit *John Kersey* érsek is megerősít³⁵.

Miután Kubinyi és közössége 1912-ben kimondta függetlenségét, a római katolikus egyház kiközösítette őt és híveit. Ekkor került kapcsolatba a *Lengyel Nemzeti Katolikus Egyházzal*, szorosabban *Hodur* püspökkel³⁶, aki támogatta a független magyar egyház létrejöttét, ám valószínűleg azzal a szándékkal, hogy az a *Lengyel Nemzeti Katolikus Egyház* alárendeltségébe kerüljön, s ezen a téren minden bizonnyal összeütközésbe került Kubinyival. Amikor Kubinyit *Vilatte*, majd *Mathew* érsek püspökké szentelte, jurisdikciós konfliktus bontakozhatott ki *Hodur* és Kubinyi között. Valószínűsítem, hogy a *Lengyel Nemzeti Katolikus Egyház* nem fogadta el Kubinyi püspökszentelését. *Hodur* a püspökszentelés tekintetében kötve volt az *Ókatolikus Püspökök*

31 Benyik, i. m. 25.

32 Freke T. – Gandy P.: *The Laughing Jesus*. New York, 2005., 20-21.

33 *Global Dictionary of Theology*. Nottingham, é.n., 619.

34 Persson, Bertil: *A Brief Biographical Sketch on Victor J Alexander de Kubinyi*. Solna, St. Ephrem's Institute 2006., 4.

35 Kersey, John: *Arnold Harris Matthew And The Old Catholic Movement In England*. Dominica, 2010., 112.

36 lásd jelen kötetben Bertil Persson érsek tanulmányában, a 11. oldalon.

*Konferenciájához*³⁷, s csak az Utrecht által elfogadott és kijelölt püspököket ismerhette el egyházzogilag szabályosnak. Mivel Kubinyit nem az utrechti püspöki konferencia választotta meg és szenteltette fel, ezért *Hodur* számára Kubinyi ugyan érvényesen felszentelt püspök volt, de nem fogadta el legitim egyházvezetőnek. A részletek csak további kutatásokkal tárhatók fel.

Kubinyi Viktor püspök elsődleges érdeme a lelki utódok számára az, hogy magyar nyelven addig sosem látott keresztény elfogadást, nyitottságot és toleranciát hirdetett meg és képviselt apostoli programjában és gondolkodásában. Ez akkor kifejezetten korainak és merésznek is mondható ökumenikus, vallásközi nyitottsággal és törekvésekkel párosult, talán a szintén azokban az években kibontakozó *Liberális Katolikus Egyházzal* való lelkeségi szimpátiára épülve.

”Krisztus szegényen halt meg. Nem hagyott semminő örökséget. És mégis a legnagyobb vagyont hagyta az embereknek örökségül: azt, hogy az összes nemzetek értsék meg egymást, hogy szeressük egymást, hogy igazságosak legyünk egymáshoz és hogy ezáltal közelebb jussunk Istenhez.” – mondta az operaházban.

A mai utódok öröksége nem egy fényes egyház, nem egy sikeres vallási közösség elevevége, csupán ez az elfogadó, szolgáló-karakterű evangéliumi szemlélet. Lelki hagyaték, mely egyenesen Jézus Krisztusra, az Ő evangéliumára mutat, s egyedül vele kíván dicsekedni.

37 Bükkfalvy Ábel: *“Nemzeti egyházak” a XX. századi Lengyelországban.* [Kézirat. Egyetemi szakdolgozat] Budapest, 2001, 33.

Felhasznált irodalom

Apokrifek. Szerk. Vanyó L. Budapest, 1980.

Az ókeresztény kor egyházfegyelme. Szerk. Vanyó L. Budapest, 1983.

Benyik György: Protestáns és katolikus bibliamagyarázat az USA-ban a XX. században. *Teológia*, XLVI/2012., 1.-2. sz, 15-33.

Bükkfalvy Ábel: *“Nemzeti egyházak” a XX. századi Lengyelországban.* [Kézirat. Egyetemi szakdolgozat.] Budapest, 2001.

Credo, The Beliefs And Practices Of The Old Catholic Church. Lincoln, 2005.,

Denzinger, Heinrich. – Hünermann, Peter.: *Hitvallások és az Egyházi Tanítóhivatal megnyilatkozásai.* Budapest, 2004.

Freke, Timothy – Gandy, Peter: *The Laughing Jesus.* New York, 2005.

Global Dictionary of Theology. Szerk. Kärkäinen, V-M. Nottingham, é.n.

Harsányi László: *Ókatolicizmus Magyarországon.* [Kézirat. Egyetemi szakdolgozat.] Budapest, 1988.

Kersey, John: *Arnold Harris Matthew And The Old Catholic Movement In England.* Dominica, 2010.

Kubinyi Viktor: *A Magyar Nemzeti Egyház Amerikában Hitcikkelyei és szervezeti szabályai.* South Bend, 1913.

Kubinyi V: *A Magyar Nemzeti Egyház Amerikában Szertartási könyve.* South Bend, 1913.

Kubinyi Viktor: *True Religion.* Suth Bend, 1913.

Müller, Gerhard Ludwig: *Katolikus Dogmatika.* Budapest, 2007.

Persson, Bertil: *A Brief Biographical Sketch on Victor J Alexander de Kubinyi.* Solna, 2006.

Religious Bodies, 1906. Szerk. Dana I., E. Washington, 1910.

The Oxford Handbook of Systematic Theology. Szerk. Webster J. – Tanner K. – Torrance I. Oxford, 2007.